

CLASSMATE

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

KONU ANLATIMI

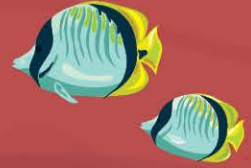
- KRONOLOJİK DÜŞÜNME
- NEDEN-SONUÇ İLİŞKİSİ KURMA
- TARİHİ METİNLER VE KAVRAMLAR
- ÜST DÜZEY DÜŞÜNME BECERİLERİNİ ÖLÇEN
YENİ NESİL SORULAR

Eda DURAY EŞKİN

8

SINIF

0

YAYIN YÖNETMENİ

Nihan HAYAR

YAYINA HAZIRLAYAN

Eda DURAY EŞKİN

BRANŐ EDİTÖRÜ

Mine KARA

EDİTÖR

Reyhan AVCI

ISBN 978 - 605 - 7832 - 40 - 5

Eski Turgut Özal Cad. No: 22/101 - 34490
BaŐakŐehir / İSTANBUL
Telefon: (0212) 572 20 00 Fax: (0212) 572 19 49
Yayıncı Sertifika No: 49697

BASKI - MÜCELLİT

Yeni Devir Matbaacılık ve Gazetecilik A.Ő.
Matbaa Sertifika No: 41910

Bu kitap, Millî Eğitim Bakanlığı ve Talim Terbiye Kurulu'nca kabul edilen, Tebliğler Dergisi'nde yayımlanan **T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük** dersinin müfredat programına uygun olarak hazırlanmıştır. Kitabın yazımında TDK Yazım Kılavuzu esas alınmıştır.

Bu eserin yayım hakkı; Okyanus Basım Yayın Tic. A.Ő.'ye aittir.
İzinsiz kopya edilemez, çoğaltılamaz, kısmen de olsa yayımlanamaz.

ÖN SÖZ

Eğitim sisteminde yer alan öğretim programlarının hedefleri; öğrencilerin okulda neler öğrendiği ve öğrendikleriyle neler yapabildikleri üzerine yoğunlaşmaktadır. Bu doğrultuda gerçekleştirilecek olan sınav sistemi, 8. sınıf kazanımlarıyla birlikte kazandırılmak istenen becerilere odaklanan bir sınav olacaktır.

Öđretim programındaki kazanımları ve kazandırılmak istenen becerileri titizlikle inceleyerek hazırladığımız T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konu Anlatımı kitabında; konuları kavrayacak, neden - sonuç ilişkisi kuracak, kronolojik düşünecek, tarihî kavramları öğrenecek, tarihî metinleri yorumlayacak ve ünite değerlendirme testlerinde yer alan yeni nesil sorular ile yaratıcı, eleştirel, analitik düşünecek ve sınavı kısa sürede hazırlanacaksınız.

Yeni çağın ve sınav sisteminin gereksinimleri, hedefleri doğrultusunda hazırlanan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konu Anlatımı kitabı, beklentilerinizi tam anlamıyla karşılayacaktır.

Mutlu ve huzurlu bir eğitim-öğretim yılı geçirmeniz dileğiyle...

İÇİNDEKİLER

1. ÜNİTE: BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

UYANAN AVRUPA VE TÜKENEN OSMANLI	10
MAVİ GÖZLÜ ÇOCUK: MUSTAFA	15
BUHRANLAR BÜYÜK KAHRAMANLAR DOĞURUR	20
ADIM ADIM LİDERLİĞE	23
ETKİNLİK	27
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 1	28
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 2	30

2. ÜNİTE: MİLLÎ UYANIŞ: BAĞIMSIZLIK YOLUNDA ATILAN ADIMLAR

I. DÜNYA SAVAŞI'NA YOL AÇAN GELİŞMELER	34
OSMANLI DEVLETİ'NİN SON SAVAŞI: I. DÜNYA SAVAŞI	37
İŞGAL YILLARINDA ANADOLU	45
CEMİYETLER VE KUVÂ-YI MİLLÎYE	50
İSTİKLAL YOLCULUĞU	55
BİR MİLLETİN YEMİNİ: MİSAKIMİLLÎ	63
BÜYÜK MİLLET MECLİSİNE KARŞI ÇIKARILAN AYAKLANMALAR	68
GEÇERSİZ BİR ANTLAŞMA: SEVR ANTLAŞMASI (10 AĞUSTOS 1920)	70
ETKİNLİK	72

İÇİNDEKİLER

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 1 74

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 2 76

3. ÜNİTE: MİLLÎ BİR DESTAN: YA İSTİKLAL YA ÖLÜM!

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE CEPHELER 80

DOĞU VE GÜNEY CEPHELERİ 81

BATI CEPHESİ 85

MAARİF KONGRESİ (15-21 TEMMUZ 1921) 95

MİLLÎ MÜCADELE, MİLLÎ SEFERBERLİK: TEKALİF-İ MİLLÎYE 95

DİRENİŞTEN DİRİLİŞE: SAKARYA'DAN BÜYÜK TAARRUZA 96

TÜRKİYE'NİN TAPU SENEDİ: LOZAN ANTLAŞMASI (24 TEMMUZ 1923) 101

SANAT VE EDEBİYAT ESERLERİNDE MİLLÎ MÜCADELE 103

ETKİNLİK 105

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 1 106

ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 2 108

4. ÜNİTE: ATATÜRKÇÜLÜK VE ÇAĞDAŞLAŞAN TÜRKİYE

ATATÜRK İLKELERİ 112

SİYASİ ALANDAKİ GELİŞMELER 118

İÇİNDEKİLER

HUKUK ALANINDAKİ GELİŞMELER	124
EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDAKİ GELİŞMELER	125
TOPLUMSAL ALANDAKİ GELİŞMELER	130
EKONOMİ ALANINDAKİ GELİŞMELER	134
SAĞLIK ALANINDAKİ GELİŞMELER	138
İLELEBET CUMHURİYET	139
ATATÜRK İLKE VE İNKILAPLARININ TEMEL ESASLARI	141
ETKİNLİK	142
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 1	144
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 2	146

5. ÜNİTE: DEMOKRATİKLEŞME ÇABALARI

DEMOKRATİKLEŞME YOLUNDA ATILAN ADIMLAR	150
MUSTAFA KEMAL'E SUİKAST GİRİŞİMİ	153
TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NE YÖNELİK TEHDİTLER	154
ETKİNLİK	155
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 1	156
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 2	158

İÇİNDEKİLER

6. ÜNİTE: ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKASI

TÜRK DIŞ POLİTİKASININ TEMEL İLKELERİ	162
DIŞ POLİTİKADA YAŞANAN GELİŞMELER	165
MİSAKİMLİ'NİN SON ZAFERİ: HATAY	174
ETKİNLİK	177
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 1	178
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 2	180

7. ÜNİTE: ATATÜRK'ÜN ÖLÜMÜ VE SONRASI

ATATÜRK'ÜN VEFATI VE YANKILARI	184
İNSAN ESERLERİYLE YAŞAR	186
YENİDEN SARSILAN DÜNYA	188
II. DÜNYA SAVAŞI'NIN TÜRKİYE'YE ETKİLERİ	191
DEMOKRASİ YOLUNDA GÜÇLÜ ADIMLAR	192
ETKİNLİK	194
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 1	196
ÜNİTE DEĞERLENDİRME TEST - 2	198

CEVAP ANAHTARI	202
-----------------------------	------------

1. ÜNİTE

BİR KAHRAMAN

DOĞUYOR

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

KAVRAM SÖZLÜĞÜ

Azınlık: Bir toplulukta kendine özgü nitelikler bakımından ayrı ve ötekilerden sayıca az olanlar.

Dogmatik Düşünce: Din ve din adamlarının buyruklarının kesin doğru olarak kabul edildiği düşünce.

Düÿûn-u Umûmiye: Osmanlı Devleti'nin dış borçlarını denetleyen kurum.

Kanun-i Esasi: Osmanlı Devleti'nin ilk ve son anayasası.

Islahat: Daha iyi duruma getirmek için yapılan değişiklik, düzeltme veya iyileştirme.

İnkılap: Toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, iyileştirme.

İttihat ve Terakki Cemiyeti: Birlik ve İlerleme Derneęi.

İhtilal: Bir ülkenin siyasal, sosyal ve ekonomik yapısını ve yönetim düzenini değiştirmek için kanunlara uymaksızın kuvvet kullanılarak yapılan geniş halk hareketi.

İstibdat: Tek bir yöneticinin toplumu baskı altında yönetmesine dayanan düzen, baskıcılık.

Milliyetçilik: Maddi ve manevi açılardan millet ve ülkesinin çıkarlarını her şeyin üstünde tutma anlayışı.

Meşrutiyet: Hükümdarın yetkilerinin anayasa ve halk oyuyla seçilen meclis tarafından kısıtlandığı yönetim biçimi.

Sanayi: Ham maddeleri işlemek, enerji kaynaklarını oluşturmak için kullanılan yöntemlerin ve araçların bütünü.

Sömürgecilik: Bir devletin başka ulusları, devletleri, toplulukları, siyasal ve ekonomik egemenliği altına alarak yayılması veya yayılmak istemesi.

Tanzimat: Yönetimsel işlerin düzeltilmesi amacıyla alınan önlemlerin ve yapılan uygulamaların tümü.

UYANAN AVRUPA VE TÜKENEN OSMANLI

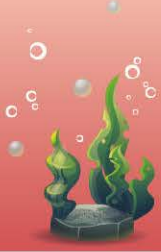
UYANAN AVRUPA

Orta Çağ'da (375 - 1453) Avrupa'da Katolik Kilisesi, her alanda etkin güç konumundaydı. Din adamlarının bu gücü, siyasette de etkin olmalarına neden oldu. Krallar, papaların yanında sıradan birer yönetici durumuna düştüler. Katolik Kilisesi bazı yaptırımlarla dini, sömürü aracı olarak kullandı ve böylece etkinliğinin sürmesini sağladı. Bu dönemde kilise söylemlerinin sorgulanmadan doğru kabul edildiği dogmatik düşünce (skolastik düşünce) sanatın, bilimin ve bilimsel felsefenin gelişimini engelledi. Avrupa'yı karanlığa iten bu düşünce kilise ve papalığın etkin bir güç olmasında önemli rol oynadı.

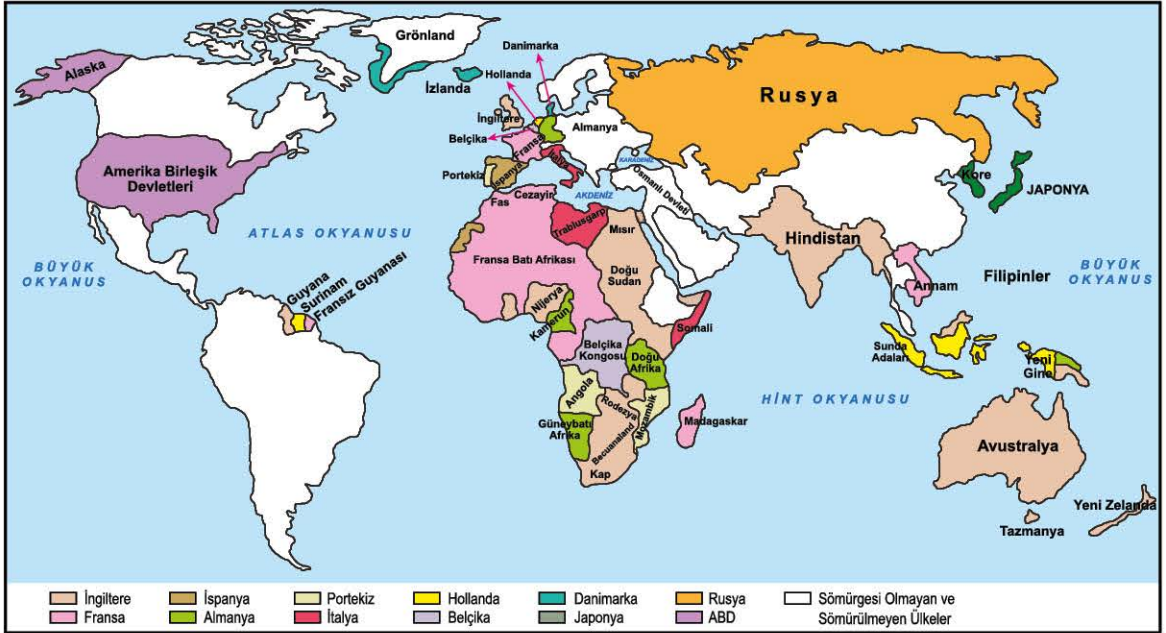
Ancak Orta Çağ'da Avrupa'da yaşanan **Haçlı Seferleri** ile barut, kâğıt ve matbaanın Avrupa'ya geçmesi ve burada geliştirilmesi, İslam Dünyası hakkında daha fazla bilgi edinilmesi gibi gelişmeler Avrupa'da XV. yüzyıllarda Katolik Kilisesi'ne karşı eleştiriler yapılmasına ve Avrupa'da birbirine bağlantılı olumlu gelişmeler yaşanmasına ortam hazırladı.

Bu gelişmelerden biri de **Coğrafi Keşifler** oldu. Coğrafi Keşifler sonucunda Avrupalı devletler, doğunun zenginlik kaynaklarına aracısız bir şekilde ulaşma imkânı elde ettiler. Keşfedilen yerlerdeki bol miktarda madenin Avrupa'ya gelmesi ile Avrupa'nın ekonomik gücü arttı. Toprak soyluları güç kaybetti. Coğrafi Keşifler ile ekonomik yönden hızla kalkınan Avrupa'daki burjuva sınıfı, sanatçıları koruyan "Mesen" adında dernekler kurdu. Bu derneklerin çalışmalarıyla Avrupa'da XV ve XVI. yüzyıllarda "yeniden doğuş" anlamına gelen edebiyat, sanat ve bilim alanlarındaki değişim ve gelişimi ifade eden **Rönesans Hareketleri** yaşandı. Rönesans ile birlikte **skolastik** düşünce sona erdi ve özgür düşünce gündeme gelmeye başladı. Rönesans Hareketi ile Katolik Kilisesi'nin sorgulanmaya başlanması Avrupa'da "Kilise'ye yeniden şekil vermek, düzenlemek" anlamına gelen **Reform Hareketlerinin** yaşanmasına ortam hazırladı. Reform Hareketleri ile Katolik Kilisesi büyük oranda güç kaybına uğradı. Kilise'nin etkisinin azalması sonucunda Avrupalılar aklın ve bilimin rehberliğinde hızla gelişme-

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

ye ve aydınlanmaya başladılar. Bu gelişmelerin yaşandığı XVIII. yüzyıla Avrupa'da "**Aydınlanma Çağı**" adı verildi. Bu dönemde insan aklı önem kazandı ve pozitif bilimler gelişmeye başladı. Avrupa'da Rönesans ile başlayan bilimsel gelişmeler Aydınlanma Çağı'nda da devam etti ve teknik alanda önemli buluşlar ortaya kondu. Buhar gücüyle çalışan makinelerin icadı, Avrupa'da **Sanayi İnkılabı**'nın yaşanmasına ortam hazırladı. İnsan gücü ile üretimden fabrika gücü ile üretime geçişi ifade eden Sanayi İnkılabı ile üretim hızlandı ve üretimin hızlanmasıyla da ham maddeye olan ihtiyaç arttı. Ham maddeye olan ihtiyaç da sömürgeciliğin doğmasına neden oldu.

XX. Yüzyılın başlarında sömürgeci devletler ve sömürgelerin dağılımı

SARSILAN OSMANLI

XIX. yüzyıl ve XX. yüzyıl başları, Osmanlı Devleti açısından büyük değişimlerin yaşandığı ve devletin parçalanma sürecine girdiği zamandı. Avrupa'da yaşanan bazı siyasal ve ekonomik gelişmelerin etkilerini bu dönemde topraklarında hissetmeye başlayan devlet, eski ekonomik ve siyasi gücünü kaybetti.

1789'da gerçekleşen **Fransız İhtilali** ile demokrasi, özgürlük, eşitlik, adalet, laiklik ve milliyetçilik gibi düşünceler Fransa'dan başlayarak tüm Avrupa ülkelerine yayıldı. Bu düşüncelerden Osmanlı Devleti de etkilendi. Osmanlı Devleti sınırları içinde yaşayan azınlıklar, milliyetçilik akımının etkisiyle bağımsızlıklarını kazanmak için ayaklandı. Bu ayaklanma sonrasında Avrupa kıtasındaki topraklarının çoğunu kaybeden ve sınırları daralan devlet, elinde kalan topraklarını korumakta oldukça zorlandı.

Dikkat!

Osmanlı Devleti'nin Fransız İhtilali ile ortaya çıkan milliyetçilik akımından etkilenmesi, çok uluslu bir yapıya sahip olduğunun kanıtıdır.

Osmanlı Devleti'nde Fransız İhtilali'nin etkisiyle yaşanan siyasi kayıplara bir de Coğrafi Keşifler ve Sanayi İnkılabı'nın etkisiyle yaşanan ekonomik kayıplar eklendi. XV. yüzyılda Coğrafi Keşifler sonrasında Osmanlı Devleti'nin kontrolündeki İpek ve Baharat yollarının önemini kaybetmesiyle Akdeniz ticareti zayıfladı ve Osmanlı Devleti gümrük gelirinde büyük kayıplar yaşadı. Bu kayıpları engellemek için uygulanan kapitülasyonlar da olum-

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

lu sonuç vermedi. XIX. yüzyılda İngiltere'de başlayan Sanayi İnkılabı sonrasında İngiltere ve Fransa gibi devletler ucuz ve bol miktarda mal ürettiler. Osmanlı Devleti ise Sanayi İnkılabı'na ayak uyduramadığı için bu devletlerle rekabet edemedi. Böylece Osmanlı toprakları kapitülasyonlar denilen ayrıcalıkların da etkisiyle Batılı devletlerin açık pazarı hâline geldi. Osmanlı Devleti, ekonomisindeki bu gerileme nedeniyle ilk defa dışarıdan borç para almak zorunda kaldı. İlk kez Kırım Savaşı sırasında alınan borçlar büyük oranda israf edildi.

Önemli Bilgi !

Osmanlı Devleti dış borçlarını ödeyemeyince alacaklı devletler tarafından **Düÿûn-u Umûmiye** İdaresi (Genel Borçlar) adında uluslararası bir teşkilat kurularak Osmanlı Devleti'nin gelir kaynaklarına el konuldu. (1881). Bu durum devletin ekonomik bağımsızlığını kaybetmesine neden oldu.

Sanayi İnkılabı sonrasında ham madde ve pazara olan ihtiyacın artması ile Avrupalı devletler sömürgecilik faaliyetlerine yöneldiler.

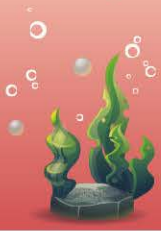
XX. Yüzyılın başlarında Avrupa ve Osmanlı Devleti

Osmanlı Devleti, Avrupa devletleri için önemli bir pazar ve ham madde kaynağı idi. Osmanlı Devleti'nin çöküş içerisinde olmasını fırsat bilen emperyalist (sömürgeci) devletler, Osmanlı Devleti'ni kendilerine sömürge kaynağı seçerek bu toprakları ele geçirmeye dayalı politikalar izlediler. Bu durum Osmanlı topraklarının Batılı devletler tarafından işgal edilmesinde önemli rol oynadı.

1870'te siyasi birliğini tamamlayan İtalya, gelişen sanayisinin ham madde gereksinimini karşılamak ve ürettiği mallara pazar bulabilmek amacıyla Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki son toprak parçası olan Trablusgarp'ı 1911 yılında işgal etti.

Büyük devletlerin kışkırtmalarıyla Bulgaristan, Sırbistan, Yunanistan ve Karadağ birleşerek 12 Ekim 1912'de Osmanlı Devleti'ne savaş ilan etti. Savaşta başarısız olan Osmanlı Devleti, Midye - Enez çizgisinin batısında kalan topraklardan çekilmeyi kabul etti. Osmanlı topraklarını paylaşma konusunda anlaşamayan Balkan Devletleri arasında savaş çıktı. (II. Balkan Savaşı)

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

Önemli Bilgi !

II. Balkan Savaşı'nda Bulgaristan'ın savaş hâlinde olmasından faydalanan Osmanlı Devleti Edirne ve Kırklareli'yi geri alsa da Balkan Savaşları sonunda Balkan topraklarının büyük bir kısmını kaybetti.

Tanzimat Fermanı'nı ilan eden Sultan Abdülmecid

Osmanlı Devleti, XIX. yüzyıl ve XX. yüzyılın başlarında toprak bütünlüğünü koruyabilmek ve parçalanmanın önüne geçebilmek amacıyla çeşitli önlemler aldı. Osmanlı yöneticileri tarafından devletin dağılmasını önlemeye yönelik olarak **Tanzimat (1839) ve Islahat (1856) fermanları** ilan edildi. Tanzimat Fermanı ile azınlıkların zaten var olan hakları yasal güvence altına alındı. Bu fermanlarda din, dil, ırk farkı gözetmeksizin bütün Osmanlı vatandaşlarının eşit olduğu belirtildi. Böylece gayrimüslimlerin devlete olan bağlılıkları artırılarak devletin çöküşü engellenmeye çalışıldı.

Önemli Bilgi !

1839 yılında ilan edilen Tanzimat Fermanı, Türk Tarihi'nde Batılı anlamda demokratikleşmenin ve anayasacılık hareketlerinin başlangıcı sayılmaktadır.

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat ve Islahat fermanlarından istenilen sonuç alınamadı. Bazı devlet adamları ve Jön Türkler (Genç Osmanlılar) adı verilen aydınlar ise devletin kurtuluşunu Batılı anayasa biçimlerinin uygulanmasında görüyor ve Osmanlı Devleti'nde bu sistemin oluşturulması için çaba harcıyorlardı.

Önemli Bilgi !

Jön Türkler (Genç Osmanlılar), Avrupa'da eğitim gören ve Abdülhamit yönetimine karşı olan siyasi hareket ve bu hareketin içinde yer alan gruplara denir.

Jön Türkler devletin varlığını sürdürebilmesi için; Batılı tarzda yenilikler yapılmasını, bir anayasa hazırlanarak monarşiden meşrutiyete geçilmesini, bütün Osmanlı vatandaşlarının eşitlik içinde ülke yönetimine katılması gerektiğini savundular.

Jön Türkler adı verilen aydınların çalışmaları sonucunda Padişah II. Abdülhamit, 23 Aralık 1876 tarihinde **Meşrutiyet**'i ilan etti. Meşrutiyet'in ilanı ile birlikte ilk Osmanlı anayasası olan **Kanun-i Esasi** yürürlüğe girdi.

Dikkat !

I. Meşrutiyet'in ilanı, Osmanlı Devleti'nde demokratik yönetim anlayışına geçme konusunda atılan en önemli adımdır.

Osmanlı Mebusan Meclisinin Açılışı (19 Mart 1877)

Kanun-i Esasi'nin ilan edilmesinden sonra ilk milletvekilleri seçimi 1877 yılında yapıldı ve Türk Tarihi'nin ilk parlamentosu olan Osmanlı Mebusan Meclisi oluşturuldu. Böylece halk, padişahın yanında yönetime katılmaya başladı. Mecliste 69 Müslüman milletvekiline karşılık 46 gayrimüslim milletvekili vardı.

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

Devletin yönetim şekli değişti.

+

Halk seçme ve seçilme hakkını kullanarak yönetime katılmaya başladı.

+

Temel hak ve özgürlükler anayasal güvence altına alınmaya başlandı.

=

Meşrutiyet'in ilanı

II. Abdülhamit, 1877 - 1878 Osmanlı - Rus Savaşı'nda (93 Harbi) yaşanan sıkıntıları ileri sürerek Osmanlı Mebusan Meclisini kapattı. Böylece Meşrutiyet Dönemi sona erdi. Bu durum karşısında Osmanlı Devleti'nin çöküşünü engellemek isteyen bazı aydınlar ise Osmanlıcılık, Batıcılık, İslamcılık ve Türkçülük gibi fikir akımlarının etrafında toplandılar.

Osmanlı Devleti'nin Parçalanmasını Engellemek İçin Ortaya Atılan Fikir Akımları

Batıcılık	Devletin kurtuluşunun tek yolunun çağın fikir ve ihtiyaçlarına uygun medeni bir millet ve devlet hâline gelmesi olduğunu savunan fikir akımı.
Osmanlıcılık	Osmanlı Devleti içindeki tüm milletlerin bir Osmanlı duygusu ile Osmanlı milleti hâline getirilmesini savunan fikir akımı.
Türkçülük	Osmanlı Devleti içerisinde yaşayan Türkleri millî bir duygu ile bilinçlendirmeyi ve millet anlayışı içinde birleştirmeyi amaçlayan fikir akımı.
İslamcılık (Ümmetçilik)	Devletin parçalanması karşısında Müslüman olan bütün milletleri bir arada tutmaya çalışan fikir akımı.

Dikkat!

Bu fikir akımlarından hiçbiri Osmanlı Devleti'nin parçalanmasını engelleyemedi.

I. Meşrutiyet'in sona erip Osmanlı Mebusan Meclisinin kapatılmasından sonra II. Abdülhamit, ülkeyi istibdatla yönetti. Bu baskıya rağmen meşrutiyet taraftarları örgütlenerek **İttihat ve Terakki Cemiyetini** kurdular. Osmanlıcılık fikrini savunan İttihat ve Terakki Cemiyeti üyesi aydınlar, devletin dağılmasını önlemenin meşrutiyeti yeniden ilan etmekle mümkün olabileceğini düşünüyorlardı. Bu cemiyetin çalışmaları sonucunda Padişah II. Abdülhamit, meşrutiyeti yeniden ilan etti ve Osmanlı Mebusan Meclisi açılarak Kanun-i Esasi bir kez daha yürürlüğe girdi.

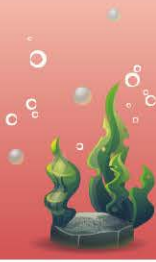
Meşrutiyet ikinci kez ilan edilmesine rağmen Osmanlı Devleti'nin toprak kayıpları devam ediyordu. Bu durum İttihat ve Terakki Partisine karşı muhalefetin sertleşmesine ve meşrutiyet yönetimine karşı tepkilerin büyümesine neden oldu. Bu tepkiler, 13 Nisan 1909'da İstanbul'da büyük bir ayaklanmaya dönüştü. Tarihe **31 Mart Vakası** olarak geçen bu ayaklanmayı bastırmak için Selânik'te **Hareket Ordusu** kuruldu. Başkanlığını Mahmut Şevket Paşa'nın ve kurmay başkanlığını Mustafa Kemal'in yaptığı bu ordu İstanbul'a gelerek ayaklanmayı bastırdı.

Önemli Bilgi!

31 Mart Vakası'ndan sonra ülke yönetiminde İttihat ve Terakki Partisi etkin konuma geldi.

T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK

Önemli Bilgi !

Osmanlılık fikrini savunan Osmanlı aydınları, meşrutiyet yönetiminin de devleti dağılmaktan kurtaramadığını görünce milliyetçilik akımının etkisiyle Türkçülük fikrine yöneldiler. Türkçülük fikri, Millî Mücadele'nin başarıya ulaşmasında etkili oldu.

Örnek Soru

XIX. yüzyıl sonlarında Osmanlı aydınları, devleti içinde bulunduğu durumdan kurtarmak için farklı fikir akımları ileri sürdüler. Bu akımların hepsi farklı kurtuluş yollarını savunmalarına rağmen hiçbiri devletin parçalanmasını engelleyemedi.

Buna göre, XIX. yüzyıl Osmanlı Devleti'nin durumu ile ilgili;

- I. Yıkılış sürecine girdiği,
- II. Rejim değişikliğine gidildiği,
- III. Avrupa devletlerinden destek aldığı

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A)** Yalnız I. **B)** Yalnız II. **C)** I ve II. **D)** II ve III.

Çözüm: Metinde verilen bilgide, devletin zor bir dönem yaşadığı ve parçalanmasının önüne geçebilmek amacıyla Osmanlı aydınları tarafından ortaya atılan birtakım fikir akımlarının başarısız olduğu ifade edilmektedir. Bunlar devletin yıkılış sürecine girdiğine kanıt oluşturur. Osmanlı Devleti'nde rejim değişikliği, Meşrutiyet'in ilanı ile gerçekleşti. Ancak verilen metinde Osmanlı Devleti'nde rejim değişikliğinin yaşandığına ve Avrupa devletlerinden destek alındığına dair bir bilgiye yer verilmemektedir. Bu nedenle doğru cevap "A" seçeneğidir.

MAVİ GÖZLÜ ÇOCUK: MUSTAFA

Orta hâlli bir ailenin çocuğu olarak 1881 yılında Selânik'te dünyaya gelen Mustafa Kemal'in, babası Ali Rıza Efendi, annesi ise Zübeyde Hanım'dır. Babası Ali Rıza Efendi'nin ailesi Aydın'ın Söke tarafından, annesi Zübeyde Hanım'ın ailesi ise Konya'dan Selânik'e gelen Türklerdendi.

Mustafa Kemal'in babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım ve kız kardeşi Makbule Hanım

Önemli Bilgi !

Ali Rıza Efendi ve Zübeyde Hanım'ın Mustafa Kemal'den başka Fatma, Ömer, Ahmet, Makbule ve Naciye adında beş çocukları daha oldu ancak Makbule ve Mustafa dışındaki diğer küçük yaşta öldü.

İyi bir eğitim alan Ali Rıza Efendi bir öğretmen çocuğudur. Gümrük memurluğu yapmasına rağmen, geçim sıkıntısı nedeniyle daha sonra kereste ticareti ile uğraşmaya başladı. Ali Rıza Efendi, oğlu Mustafa'ya "Adam olmak için okumak, öğrenmek şarttır. Başka çare yoktur." diyen ileri görüşlü, çağdaş fikirlere sahip, yenilikle-

BİR KAHRAMAN DOĞUYOR

re açık aydın bir insandı. Mustafa Kemal'in annesi Zübeyde Hanım ise okuma yazma bilen, zeki, geleneklere bağlı, son derece dindar ve kültürlü bir kadındı. Zübeyde Hanım ve Ali Rıza Efendi'nin sahip olduğu bu özellikler Mustafa Kemal'in millî değerlere bağlı, çağdaş, eğitime önem veren kişilik özelliklerine sahip olmasında etkili oldu.

Dikkat !

Mustafa Kemal'in kişilik özelliklerinin oluşumunda ve gelişiminde yetiştiği aile ortamı etkili oldu.

Mustafa Kemal çocukluk ve gençlik yıllarını sosyal, siyasal, kültürel ve ekonomik faaliyetlerin oldukça geliştiği Selânik şehrinde geçirdi. Selânik önemli bir liman şehri olmanın yanında demir yolu ile de Belgrad, Manastır ve İstanbul gibi önemli şehirlere bağlanmaktaydı. Avrupa'da çıkarılan gazete, dergi ve kitaplardaki fikirler Selânik üzerinden Osmanlı Devleti'ne yayılıyordu. Selânik şehrinde Türkler ile birlikte Rum, Bulgar, Sırp ve Ermeni gibi milletler bir arada yaşıyordu. Bu çok uluslu yapı, konuşulan diller, inançlar, görenekler ve gelenekler şehirde hoşgörü ortamının oluşmasını sağladı.

Dikkat !

Selânik şehrinin sahip olduğu bu özellik Mustafa Kemal'in hoşgörülü bir kişiliğe sahip olmasında etkili oldu.

Selânik Fransız İhtilali'nin gündeme getirdiği eşitlik, özgürlük, adalet gibi kavram ve ilkelerle bunlara bağlı olarak Osmanlı Devleti'nde gerçekleşen demokratikleşme çabalarının yoğunlaştığı bir kentti. Osmanlı Devleti'nin dağılmasının meşrutiyetin ilanı ile önlenebileceğini düşünen aydınlar da düşüncelerini özgür bir şekilde ifade edebildikleri Selânik şehrinde örgütlenerek çalışmalarda bulundular.

Dikkat !

Mustafa Kemal'in çocukluk ve gençlik yıllarını yeni fikirlerin tartışıldığı Selânik şehrinde geçirmesi demokratik bir kişiliğe sahip olmasında büyük rol oynadı.

Mustafa Kemal'in eğitim hayatına başladığı XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'nde; ağırlıklı olarak dini eğitimlerin verildiği medreseler, Avrupa tarzında eğitim veren modern okullar, etnik ve dini ağırlıklı eğitim veren azınlık okulları, yabancı devletlerin kurduğu okullar, çağdaş yöntemler ile eğitim veren okullar, batı tarzında eğitim veren askeri okullar bulunmaktaydı. Bu okullardan yalnızca modern okullar müfredat, işleyiş ve denetim yönünden Maarif Nezareti'ne (Eğitim Bakanlığına) bağlıydı.

Azınlık okulları ve yabancı okulların devlet denetimi dışında olması ve her okulun kendi müfredatını uygulaması Osmanlı Devleti'nde eğitim alanında karışıklıklara ve toplumda kültür ikiliğinin yaşanmasına neden oldu.

Dikkat !

Osmanlı Devleti'nde farklı tarzda eğitim veren okulların bulunması ülkede eğitim alanında birlik sağlanamadığını gösterir.

Osmanlı Devleti'ndeki Azınlık Okullarından Bir Görünüm